

Beskrivning av pilotstudier

Syftet med en pilotstudie är att genom en studie *i förväg* inhämta kunskaper som möjliggör en bättre huvudundersökning. Pilotstudien kan t.ex. upptäcka brister i instruktioner, hitta sätt att underlätta för uppgiftslämnarna, påvisa skillnader mellan datainsamlingsmetoder och ge underlag för en god resursfördelning.

Hur pilotstudien ska utformas beror på syftet och dess omfattning samt på vilka slutsatser som ska kunna dras. I vissa fall vill man kunna göra uppskattningar för hela populationen eller mäta effekter. Då behövs ett slumpmässigt urval eller ett randomiserat experiment. I andra fall är en liten kvalitativ studie att föredra: med ett relativt litet subjektivt urval kan man upptäcka problem och få viktig information från potentiella uppgiftslämnare. De här två huvudtyperna av studier kallas formella och informella.

Det finns olika och delvis överlappande benämningar på pilotstudier. Vilken term som används beror på upplägg och syfte – men påverkas även av det område där metoden länge har varit i bruk.

Beskrivningen här baseras främst på de tre referenser som anges längst ned.

Förtest

Ett förtest är vanligen en liten informell studie. Förtest används mycket inom mätteknik, se process 3.4 för test av mätinstrument.

Användbarhetsstudie

I en produkts användbarhet ingår flera komponenter: ändamålsenlighet, effektivitet och användarens tillfredsställelse i den givna situationen. En användbarhetsstudie kan exempelvis studera hur instruktioner eller ett IT-verktyg fungerar i praktiken. En sådan studie är vanlig vid införandet av ny teknik. Upplägget kan vara en informell studie eller ett formellt test.

Användbarhetsstudien kan vara explorativ eller vara inriktad på ställda krav på funktionalitet. Den bör även i det senare fallet vara öppen för att fånga upp oförutsedda effekter vid användningen. Ett formellt test kan t.ex. vara upplagt för att upptäcka systematiska skillnader eller för att säkerställa att en tänkt förändring innebär förbättringar.

Provundersökning

En provundersökning avser hela eller utvalda delar av huvudundersökningen, och den kan genomföras som en enda eller flera provundersökningar. En

dress rehearsal är en generalrepetition i full skala kort före huvudundersökningen för att se att allt fungerar.

En provundersökning används då kunskapen om ämnesområdet och/eller uppgiftslämnarna är svag eller måttlig. Flera varianter av viktiga delprocesser med svårförutsägbara resultat kan prövas parallellt eller sekventiellt. Resultatet kan bl.a. förbättra huvudundersökningens design, t.ex. betydelsefulla val och resursfördelningen. Hur omfattande provundersökningen ska vara beror på hur starka slutsatser som ska kunna dras.

Inbäddat experiment och andra formella test

Ett sätt att minska kostnaden för en pilotstudie kan vara att låta den ingå i en undersökning som man ändå gör. Kostnaden begränsas då till att vara en merkostnad för att hantera detta så kallade inbäddade experiment. Det görs typiskt i en löpande undersökning, t.ex. genom att låta en slumpmässig del av urvalet få ett förändrat frågeformulär. Slutsatser kan dras för populationen (statistisk inferens) men naturligtvis med ett slumpfel. Det inbäddade experimentet är ett sätt att i förväg undersöka om en planerad förändring i produktionen påverkar slutprodukten. Man kan testa om ett nytt verktyg påverkar statistikvärdena. Det är ett sätt att förebygga ett tidsseriebrott.

Experiment kan alternativt göras som separata studier. Det handlar även då ofta om jämförande studier och utredningar av olika faktorerers inverkan på resultat. Formella studier kan vara viktiga t.ex. för att kunna kontrollera påverkande faktorer.

Referenser

Biemer, P. och Lyberg, L. (2003). Introduction to Survey Quality. Wiley. Se särskilt avsnitt 10.2.5.

Lyberg, L. och Dean, P. (1989). The Design of Pilot Studies: A Short Review. R&D Report 1989:22, SCB.

SCB (1997). Minska bortfallet. CBM-rapport. SCB. Se avsnitt 8.